

УДК 378.147.091.33-021.464:81'243:[378.4:61]

А. К. КУЛІЧЕНКО

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВИД САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглянуто проектне навчання як вид самостійної роботи на заняттях з іноземної мови в медичному університеті; зроблено спробу описати та пояснити відмінність між поняттями “метод проектів” і “проектне навчання” (візія педагогічної думки ХХ–ХХІ ст.); подано умовний розподіл поглядів (4 групи) на проектне навчання та метод проектів; висвітлено механізм запровадження проектного навчання в контексті навчальних дисциплін “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням” для медичних спеціальностей в умовах Болонського процесу.

Ключові слова: Болонський процес, самостійна робота, метод проектів, проектне навчання, заняття з іноземної мови, медичний університет.

Сучасна українська освіта перебуває на етапі модернізації та реформації. Це пов'язано з бажанням виховувати освічених, високоморальних, здорових громадян України; з курсом на євроінтеграцію, основою якого є закріплення провідної позиції країни на світовій арені; із нагальною потребою аналізу та синтезу накопиченого значного світового й вітчизняного педагогічного досвіду з метою відбору кращих освітніх концепцій, систем, інформаційно-комунікаційних технологій з подальшим їхнім застосуванням в освітньому процесі. Відповідно до окреслених стратегій протягом років незалежності нашої держави спостерігається зростаючий інтерес освітнього простору до проектного навчання як однієї з передових та результативних педагогічних технологій.

У медичній освіті проектне навчання використовують рідше, ніж, наприклад, у педагогічній або технічній. З одного боку, у медичному вищому навчальному закладі переважає парадигма “роби, як я”: практична підготовка спеціаліста включає індивідуальні завдання й передачу вмінь, навичок від викладача до студента, при цьому педагоги рідко користуються категорією “проект” під час організації самостійної роботи. З іншого боку, існують об'єктивні труднощі при формулюванні завдань і умов проектів для студентів традиційних медичних спеціальностей [2, с. 101].

Ситуацію щодо проектного навчання у вищих навчальних закладах розкрито в працях О. Пехоти, Г. Подосиннікової, С. Сисоевої. Організацію самостійної роботи у вищому навчальному закладі як наукову проблему висвітлено в публікаціях Ю. Бабанського, В. Буряка, Л. Грицюк, І. Лернера, П. Підкасистого. Досвід запровадження форм і методів самостійної роботи в навчальний процес аналізують Н. Васильєва, О. Кечик, З. Курлянд, Г. Навольська, Є. Полат та ін. Однак на сьогодні актуальним є дослідження впровадження проектного навчання як виду самостійної роботи до педагогічного процесу медичних університетів, зокрема в контексті дисциплін “Іноземна мова”, “Іноземна мова за професійним спрямуванням”.

Мета статті – висвітлити питання проектного навчання як виду самостійної роботи на заняттях з іноземної мови в медичному університеті.

Розкриваючи окреслену проблему, спершу зосередимо увагу, насамперед, на таких дефініціях, як “метод проектів” та “проектне навчання”.

У різних джерелах науково-педагогічної літератури спостерігається тенденція до ототожнення понятійних конструктів “метод проектів” (project method) та “проектне навчання” (project-based learning). Проте, відмінність між ними є. З метою подальшого уникнення плутанини в застосуванні зазначених педагогічних явищ розглянемо тлумачення поняття “проектне навчання”, його практику застосування, кореляцію з терміном “метод проектів”.

Умовно погляди на проектне навчання та метод проектів можна поділити на чотири групи.

Представники першої групи: Дж. Велш, С. Вурдінгер, Д. Герлах, Г. Джонстон, Г. Селевко та інші – вважають, що проектне навчання має досить розлогу історію розвитку – з початку використання проектів у 1864 р. у Массачусетському технологічному інституті. Дослідники переконані, що науково-теоретичною базою є погляди Дж. Дьюї (1859–1952), узагальнення всіх ідей стосовно методу проектів знайшло своє відображення у працях В. Г. Кілпатрика (1971–1965), сучасна освіта послуговується його теоретико-методичними здобутками [4, с. 147, 497; 11, с. 76–77; 13, с. 53–54; 21, с. 13–14; 22, с. 46–47], тобто відбувається повне ототожнення методу проектів та проектного навчання.

До другої групи належать науковці К. Едерлі, В. Мартін та інші, які підтримують ідею зародження проектного навчання в педагогічних поглядах Д. Снеддена (1868–1951), їхню популяризацію американським просвітником Дж. Дьюї, трансформацію Дьюїанських бачень у концепції методу проектів В. Г. Кілпатрика. Справа в тому, що проектне навчання Дж. Дьюї засноване на дії як вираженні основного емпіричного процесу, організованого за допомогою діяльності та питань, які в результаті виникають. Метод проектів В. Г. Кілпатрика, у свою чергу, сприяє отриманню учнями знань відповідно до проблем, що виникають у процесі цілеспрямованої, близької до життя діяльності. Однак, важливішим є проектне навчання, а не метод проектів [7, с. 32; 16].

Учені, яких можна зарахувати до третьої групи, відстоюють думку, що ознаки проектного навчання містяться в працях Дж. Дьюї та В. Г. Кілпатрика. Наприкінці 1960-х рр. виник різновид проектного навчання – проблемне навчання як освітній підхід у програмах з медицини університету МакМастер (Канада). Невдовзі проблемне навчання почали використовувати інші медичні навчальні заклади в Голландії та Австралії, а також його адаптували для інших дисциплін, зокрема інженерних [10, с. 96].

Четверта група дослідників із Бакського інституту освіти (штат Каліфорнія) – К. Коллі та Л. Вокс – вважає, що проектне навчання утворилося на основі методу проектів: “У другій половині ХХ ст. відродження основи педагогічної концепції В. Г. Кілпатрика як такої не спостерігається,

замість цього з'явилося проектне навчання в постіндустріальному контексті. Праці прогресивізму та конструктивізму заклали базис для розвитку проектного навчання в США” [9, с. 24; 12, с. 2–4; 19, с. 393].

Науковці стверджують, що прогресивісти значно вдосконалили свої методики, застосовуючи нові освітні підходи та погляди (наприклад: інноваційні навчально-методичні дослідження Г. Новаїса, Л. Галлахера; пошуки діячів Фундації Вільяма та Флори Г'юлет), відповідно до новітніх соціальних, політичних, економічних стандартів для професійного розвитку вчителів (викладацької практики, умінь і навичок) та виховання самобутньої креативної особистості [12, с. 6–8].

Оскільки в науковій літературі існує велика кількість визначень педагогічних конструктів “метод проектів” та “проектне навчання”, наводимо візію найвдаліших визначень, що склалася впродовж ХХ ст. – початку ХХІ ст. і якою, по суті, послуговуються у світовій педагогіці (див. табл.).

Таблиця

**Порівняння термінів “метод проектів” та “проектне навчання”
(візія ХХ – ХХІ ст.)**

Метод проектів	Проектне навчання
<ul style="list-style-type: none"> – метод навчання, в основі якого лежить цілеспрямована дія – здатність учнів до вирішення певних завдань, що відповідають їхнім потребам, інтересам, поглядам і здібностям [14, с. 323]; – інтегрована, багатогранна педагогічна технологія, що організована навколо особливої теми та яка відповідає певним учнівським потребам [20, с. 26]; – вид цілеспрямованої діяльності, яка націлена на стимулювання учнівського інтересу [15] 	<ul style="list-style-type: none"> – форма навчання, яка дає учням у процесі навчання важливі, необхідні знання, уміння та навички, притаманні ХХІ ст., за допомогою розширеного пошуку, в центрі якого – складні автентичні питання та спеціально створені навчальні завдання [17, с. 287]; – інноваційна й емпірична стратегія у викладанні, що націлює учнів на навчання та розвиває мислення [18]; – науковий підхід у викладанні, коли учні показують відчутні результати в процесі вирішення дослідницьких питань, що виникають у їхньому житті та суспільстві [9, с. 23]; – підхід у навчанні за моделлю “учнівське бажання – вчительська підтримка” [8, с. 39]

Метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети шляхом детальної розробки проблеми, яка має завершитися практичним результатом, оформленим відповідним чином. У свою чергу, проектне навчання – це форма навчання, в основу якої покладено систему вимог до організації та змісту навчальної діяльності, для яких характерна відносна свобода учнів у виборі форм роботи, результатів навчання тощо [1, с. 8–9]. Крім того, метод проектів засвідчує повну узгодженість навчання із життям та інтересами учнів, активно розвиває мислення з опорою на науку. Три “кити”, на яких тримається цей метод навчання, – самостійність, діяльність, результативність [6, с. 86, 89].

На сучасному етапі розвитку освіти, крім загального визначення проектного навчання, також варто пам'ятати про обов'язкові критеріальні

вимоги до його новітнього розуміння: наявність освітньої проблеми; дослідницький характер пошуку шляхів розв'язання; структурування діяльності відповідно до класичних етапів проектування; моделювання умов для виявлення навчальної проблеми; самодіяльний характер творчої активності учнів; практичне або теоретичне значення результату діяльності; педагогічна цінність [6, с. 89].

За словами О. Фунтікової, проектне навчання в системі вищої освіти є “засобом розвитку та саморозвитку професійного зростання майбутніх фахівців, у результаті чого формується система професійно-педагогічних вмінь на підставі створення оптимальних умов організації самостійної роботи і досягнення високих результатів у навчальній роботі. Для педагогічного проекту властиві: навчальна функція – рівень теоретичних знань, узагальнення суттєвих фактів науки, передового педагогічного досвіду; наукова функція – студентське вміння робити спостереження, аналізувати досвід педагогічної діяльності й співробітництва педагога з дітьми відповідно до змісту та назви проекту, узагальнювати проблему з позиції наукових методів дослідження; методична функція – розробка системи завдань та системи контролю знань відповідно до змісту проекту” [5, с. 23]. До зазначеного варто додати організаторсько-прогностичну функцію, адже робота над проектом – досить творчий та складний процес. Щоб отримати позитивні результати, студенту-виконавцю обов'язково необхідно планувати, коригувати етапи своєї діяльності в межах проекту та передбачати ймовірний результат.

Розглядаючи питання про організацію самостійної роботи у вищому навчальному закладі, слідом за Г. Навольською вважаємо, що цей компонент навчального процесу є одним з пріоритетних напрямів роботи кожного педагога, тому, як і всі його складові, становить систему організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на підготовку за напрямами й спеціальностями фахівців відповідних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів. Організувати самостійну роботу можна різними способами, з різною метою та в різних виглядах [3, с. 117]. Тож, на наш погляд, в умовах Болонського процесу необхідне введення такого виду самостійної роботи студентів, як виконання проектів з теми модуля для дисциплін “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням” у медичних університетах.

Пропонуємо механізм запровадження проектного навчання на заняття з іноземних мов для медичних спеціальностей за кредитно-модульною системою, зазначивши, що роботу над проектом варто організувати в кілька етапів: на першому етапі роботи викладач повідомляє мету самостійної роботи, розповідає про проектну методику, намагається націлити студентів на певні медичні теми, разом зі студентами визначає вид діяльності. На другому етапі студенти остаточно визначаються з темою, починається етап пошуку інформації. Під час третього етапу студенти опрацьовують

інформацію, на четвертому – представляють і обговорюють результати своїх проектів іноземною мовою. Викладач виконує роль порадирика, наставника протягом усіх етапів проекту(ів). На такий вид роботи необхідно виділити певну кількість балів, що є компонентом загального (підсумкового) бала з дисципліни. Результати роботи потрібно перевіряти на останньому аудиторному занятті з дисциплін “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням”. Отже, на нашу думку, відбувається якісне формування в студентів комунікативної культури за допомогою максимально самостійного занурення в іншомовне середовище. Під час цього студент тренує всі види мовленнєвої діяльності: читання автентичних текстів; аудіювання – перегляд документальних і художніх фільмів, передач, прослуховування радіоночин; письмо – написання звіту, оформлення результатів роботи; говоріння – усне оприлюднення та обговорення результатів проекту.

Висновки. Отже, вважаємо, що метод проектів – це метод навчання; інтегрована, багатогранна педагогічна технологія, в основі якої лежить стимулювання суб’єктів освітнього процесу до цілеспрямованої, конкретної, усвідомленої та умотивованої пізнавальної діяльності, що має завершений практичний характер і спирається на персональну активність та автономність вирішення дидактичного завдання у визначений проміжок часу.

Проектне навчання, у свою чергу, стало правонаступником методу проектів і, по суті, є технологією, що адекватно відтворює суттєві ознаки методу проектів у сучасних умовах, деталізуючи та розвиваючи його методологію через модифіковані й конкретизовані форми, методи, засоби та ціннісні установки навчання у XXI ст. Завдяки проектному навчанню як виду самостійної роботи студент стає креативнішим і відповідальнішим, а також готовий до нових випробувань і викликів XXI ст. Переконані, що в найближчому майбутньому проектне навчання стане одним з ключових під час підготовки студентів медичних університетів, зокрема в контексті дисциплін “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням”.

Результати дослідження не вичерпують усіх аспектів проблеми проектного навчання як виду самостійної роботи на заняттях з іноземної мови в медичному університеті. Фактично досвід запровадження проектного навчання у вищих медичних навчальних закладах є недостатньо вивченим і проаналізованим, у чому й вбачаємо перспективи подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Жилияєва Ю. М. Застосування методу проектів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів іноземних мов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Ю. М. Жилияєва. – Житомир : Житомирський держ. ун-т ім. І. Франка, 2012. – 20 с.

2. Карась С. И. Реализация компетентного подхода федеральных государственных образовательных стандартов в медицинском вузе / С. И. Карась, П. Н. Кетов, О. В. Баталова // Вестник БФУ им. И. Канта. – 2013. – № 5. – С. 100–106.
3. Навольська Г. І. Особливості організації самостійної та індивідуальної роботи студентів філологічних факультетів у процесі вивчення курсу “Латинська мова” / Г. І. Навольська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – 2013. – № 2. – С. 116–120.
4. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. / Г. К. Селевко. – Москва : Народное образование, 2005. – Т. 1. – 535 с.
5. Фунтікова О. О. Сучасний погляд на використання методу проектів в організації самостійної роботи студентів поза аудиторією у вищій школі / О. О. Фунтікова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2003. – Вип. 11. – С. 17–24.
6. Чепіль М. М. Педагогічні технології : навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – Київ : Академвидав, 2012. – 224 с.
7. Adderly K. Project Methods in Higher Education / K. Adderly. – London : Society for Research into Higher Education, 1975. – 93 p.
8. Bell S. Project-Based Learning for the 21st Century : Skills for the Future / S. Bell // The Clearing House. – 2010. – № 83. – P. 39–43.
9. Colley K. Project-Based Science Instruction : A Primer / K. Colley // The Science Teacher. – 2008. – № 8 (75). – P. 23–28.
10. Fernandez-Samaca L. Project-Based Learning Approach for Control System Courses / L. Fernandez-Samaca, J. Ramirez, M. Orozco-Gutierrez // Revista Controle & Automacao. – 2012. – Vol. 23. – № 1. – P. 94–107.
11. Gerlach D. Project-based Learning as a Facilitator of Self-regulation in a Middle School Curriculum / D. Gerlach. – Cambridge : ProQuest, 2008. – 340 p.
12. Hixson N. Extended Professional Development in Project-Based Learning: Impacts on 21st century Teaching and Student Achievement / N. Hixson, J. Ravitz, A. Whisman. – WV : West Virginia Department of Education, 2012. – 94 p.
13. Johnston G. Teenagers Doing History Out-of-school: An Intrinsic Case Study of Situated Learning in History / G. Johnston. – Cambridge : ProQuest, 2008. – 451 p.
14. Kilpatrick W. H. The Project Method. The Use of the Purposeful Act in the Educative Process / W. H. Kilpatrick // Teachers College Record. – 1918. – № 19. – P. 319–334.
15. Kirkpatrick J. The Project Method in Marketing Education / J. Kirkpatrick // Enhancing Knowledge Development in Marketing. – 1997. – Vol. 8. – P. 8–12.
16. Martin W. The Ups and Downs of a Project Based Curriculum. What Educators Need to Consider [Electronic resource] / W. Martin. – Mode of access: <http://wmartin4.files.wordpress.com/2008/07/essay2draft.pdf>.
17. Moylan W. Learning by Project : Developing Essential 21st Century Skills Using Student Team Projects / W. Moylan // International Journal of Learning. – 2008. – № 15 (9). – P. 287–292.
18. Raviz J. Project-Based Learning as a Catalyst in Reform-ing High Schools. Paper presented at Annual Meetings of the American Educational Research Association. New York, March 27, 2008 [Electronic resource] / J. Raviz. – Mode of access: http://www.bie.org/research/study/AERA_2008.
19. Waks L. The Project Method in Postindustrial Education / L. Waks // Journal of Curriculum Studies. – 1997. – № 2 (4). – P. 391–406.
20. Wayne Ross E. The Social Studies Curriculum : Purposes, Problems, and Possibilities / E. Wayne Ross. – N. Y. : Sunny Press, 2006. – 368 p.
21. Welsh J. An Exploration of Project-based Learning in Two California Charter Schools / J. Welsh. – Cambridge : ProQuest, 2006. – 247 p.

22. Wurdinger S. Teaching for Experiential Learning : Five Approaches That Work / S. Wurdinger, J. Carlson. – Maryland : R&L Education, 2009. – 126 p.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2014.

Куличенко А. К. Проектное обучение как вид самостоятельной работы на занятиях по иностранному языку в медицинском университете

В статье рассмотрено проектное обучение как вид самостоятельной работы на занятиях по иностранному языку в медицинском университете; предпринята попытка описать и объяснить разницу между понятиями “метод проектов” и “проектное обучение” (видение педагогической мысли XX–XXI в.); представлено условное деление взглядов (4 группы) на проектное обучение и метод проектов; освещен механизм введения проектного обучения в контексте учебных дисциплин “Иностранный язык” и “Иностранный язык по профессиональному направлению” для медицинских специальностей в условиях Болонского процесса.

Ключевые слова: Болонский процесс, самостоятельная работа, метод проектов, проектное обучение, занятия по иностранному языку, медицинский университет.

Kulichenko A. Project-Based Learning as a Kind of Independent Work During Foreign Language Lessons at the Medical University

The article deals with the project-based learning as a kind of independent work during foreign language lessons at the medical university.

The author attempts to describe and explain the difference between terms ‘project method’ and ‘project-based learning’ (educational vision of the XXth - XXIst centuries). The project method is a teaching method; an integrated, multifaceted pedagogic technology based on the subject stimulation of the educational process due to purposeful, specific, conscious and motivated cognitive activity that is of completed practical character and found upon personal activity and autonomy solution of a didactic task in a specified period. The project-based learning has become the legal successor of the project method and, in fact, is a technology that reproduces adequately the essential features of the project method in contemporary conditions, detailing and developing its methodology in terms of modified and distinctive forms, methods, means and value educational paradigms in the XXIst century. With the help of the project-based learning as a form of independent work, a student becomes more creative and more responsible, and is ready for new challenges of the XXIst century. The author believes that in the nearest future, the project-based learning will be a key while students’ preparation at the medical universities, particularly in the context of disciplines ‘Foreign Language’ and ‘Foreign Language for Professional Purposes’.

Besides, the article presents a relative division of views (four groups) on the project method and the project-based learning; highlights the mechanism where the project-based learning can be used in the context of academic disciplines ‘Foreign Language’ and ‘Foreign language for professional purposes’ for the medical specialities due to the Bologna process.

Key words: Bologna process, independent work, project method, project-based learning, foreign language lessons, medical university.